

МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ ТИВОДАР

(07.02.1936 – 20.10.2017)

20 жовтня 2017 року вітчизняна народознавча наука зазнала непоправної втрати — на 82-му році життя перестало битися серце видатного українського етнолога, доктора історичних наук, професора Ужгородського національного університету Михайла Петровича Тиводара. Все своє життя невтомний дослідник присвятив вивченню багатого культурного надбання Закарпаття, був справжнім патріотом краю, котрий силою наукового доказу захищав його від недружніх, політично вмотивованих закидів «русинства», доводив генетичну єдність місцевої традиційної культури з господарсько-побутовими й духовними практиками населення інших регіонів України.

Народився визначний учений 7 лютого 1936 року в мальовничому селі Бедевля, що на Тячівщині, де й здобув середню освіту. Виявляючи ще школярем інтерес до минулого

рідного краю, М. Тиводар вирішив присвятити цьому своє подальше життя, тож вступив на історичний факультет Ужгородського університету. Здобувши 1958 року повну вищу освіту, Михайло Петрович деякий час працював учителем сільської середньої школи. Проте він ніколи не полишав бажання стати кваліфікованим науковцем, і тому наступним його кроком у кар'єрі став вступ до аспірантури Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (нині — Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології (ІМФЕ) ім. М. Т. Рильського НАН України), яку він успішно закінчив у 1965 році, здобувши науковий ступінь кандидата історичних наук.

Період з вересня 1966 року й до останніх своїх днів дослідник провів у стінах рідного вишу — Ужгородського університету, де пра-

цював викладачем (а згодом — професором-очільником) кафедри історії стародавнього світу і середніх віків, розробляв новаторські навчальні посібники, тривалий час керував студентськими експедиційними виїздами, публікував низку наукових праць.

У 1994 році в ІМФЕ ім. М. Т. Рильського Михайло Петрович захистив докторську дисертацію зі спеціальності «Етнологія», ставши одним з перших учених, хто удостоївся такого високого наукового статусу в незалежній Україні. За результатами дослідження цього ж року побачила світ його монографія «Традиційне скотарство українців Карпат другої половини ХІХ — першої половини ХХ ст. Історико-етнологічне дослідження», де на основі масиву власних польових матеріалів автор уперше ґрунтовно висвітлив роль цієї галузі в життєзабезпеченні мешканців високогірних районів. Особливою заслугою дослідника стала детальна характеристика пастушого досвіду в царині народної ветеринарії, а також фіксація звичаїв, вірувань та обрядів українців, пов'язаних із тваринництвом.

У 1995 році М. Тиводар видав ще одну цінну історико-етнологічну працю — «Закарпаття: народознавчі роздуми», у якій глибоко проаналізував історію заселення краю, специфіку різних етнографічних і локальних груп населення Закарпаття, спростував квазінаукові аргументи неояльного до України «русинського руху».

Ціла когорта студентів-народознавців кінця 1990-х, а то й 2000-х років, навчалася за створеним Михайлом Петровичем україномовним посібником із зарубіжної етнології, більш зручним та поглибленим, ніж російськомовні аналоги радянського часу. Тому й зрозуміло, що цей методичний «помічник» для викладачів вишів пережив аж три перевидання (1998, 2004, 2010).

Будучи авторитетним фахівцем, Михайло Петрович активно долучався до редакційної діяльності двох найпотужніших фахових етнологічних видань: «Народна творчість та етнологія» (ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України) та «Народознавчі зошити» (Інститут народознавства НАН України).

М. Тиводар з неабиякою повагою ставився до людей, що вплинули на формування його світогляду та життєвого кредо. Одним з учителів дослідника був письменник Федір Потушняк, що привив останньому любов до малої батьківщини. Прагнучи віддати данину шани своєму наставнику, учень написав монографію «Життя і наукові пошуки Федора Потушняка» (2010). Відчуваючи моральний обов'язок не забувати свого коріння, Михайло Петрович присвятив історико-краєзнавчу книгу також рідному селу Бедевля (2013).

Окрім суто наукової та викладацької діяльності, М. Тиводар активно проявляв свою громадянську позицію. Зокрема, ще наприкінці 1980-х років він долучився до створення в Ужгороді Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, був помітним учасником Народного руху України, його обирали депутатом Ужгородської обласної ради. За плідну працю на благо нашої держави та її науки 2009 року Михайла Петровича нагородили орденом «За мужність» ІІІ ступеня.

Своєю багаторічною діяльністю М. Тиводар зробив вагомий внесок у розвиток української етнології. Тож його ім'я ніколи не буде забутим; воно вписане золотими літерами до когорти найвизначніших народознавців сучасності.

Колектив ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України висловлює жаль і глибоку скорботу з приводу втрати славетного вченого-народознавця, великого інтелектуала і патріота. Світла йому пам'ять!